

Komodo

fortidsdrakarnas ö

V-reportage av
Sven Gillsäter

Jag hade stigit i land på månlandskapet spegelbild: ön Komodo bland Små Sundaöarna. Det är här man kan möta de direkt nedstigande släktingarna till dinosaurusmonstren. Direkt nedstigande till Eocene-tiden, dvs. den till för cirka 60 miljoner år sedan då reptiler och däggdjur skapades. Hur de kunnat hålla sig kvar på jorden och t.o.m. på senare år förökas är nog att betrakta som ett naturens under. Att de kunnat existera på en så liten ö som Komodo (70 km lång och på bredaste stället 20 km), som dess-

utom räknas som en geologiskt rätt färsk vulkanö, är väl ännu ett under. För lekmän kanske det kan förklaras av att ön är så ogästvänlig och torr, att den inte inbjudit till vare sig besök eller bosättning av högre utvecklade djur. Först så sent som 1912 upptäcktes draködlorna på Komodo av pärlfiskare. Ryktet spreds om att ursprunget till fantasiens drakar, förebilden till den kinesiska flaggsymbolen, verkligen existerade men tvivel uppstod förstås hos vetenskapen. Så småningom kom dock några exemplar att hamna under vetenskapliga glasögon

i den redan då världsberömda biologiska institutionen Bogor på Java. Och saken var klar: *Varanus Komodoensis* var upptäckt!

Vi kom att mötas en snustorr, dallerhet jundag detta år. Han motsvarade mer än väl sitt rykte som ett monster: skrovlig och ful med många ärr i pansaret efter duster med antagningar, väldigt huvud med enormt käkparti och så en gul, lång tudelad tunga, som spelade nästan halvmetern framåt färdriktningen. Den massiva kroppstyngden uppbars av muskulösa ben med vassa klor, svansen slingrade sig orm-

Till vänster: det väldiga gapet högg stora stycken ur det förankrade getkadavret.

Till höger: den kraftiga, muskulösa svansen är ett lika farligt försvarsvapen som de kraftiga käkarna.

Nedan: vid fotografieringen av varanen var det viktigt att inte huka för lågt, ty då tog han mig för en antagonist om geten och gjorde tecken till att kasta sig över mig.

likt men endast yttersta spetsen snuddade vid det prasslande gräset. När han ringlade sig in under buskarna igen, uppskattade jag längden på besten till närmare tre meter.

Jag hade ju planerat att upprätta mitt basläger i närheten av kampong Komodo men redan efter ett par timmars kontakt med befolkningen hade jag fått nog. Det skulle bli olidligt med ett läger på den platsen. Vi hade därför åter bordat praun efter att ha fyllt på våra vattentankar och stakat oss några kilometer inåt en obebodd vik med lite grönska och sandstrand. En vacker bukt, Loho Liang, dunkande dyning, spår i sanden av varaner, vildsvin och hjört. Skuggiga träd och gigantiska berg runt om. Vita kakaduur skällde på oss, när vi reste det första lägret. Och redan den eftermiddagen hade vi närgånget besök av tre fina timorhjärtar, och medan Pranowo, Sidik och jag själv var ute på rekognosering för det första getkadavrets utplacering hade Dali vettskrämd haft första kontakten med »boaja darat», landkrokodilen, som varanen kallas av infödingarna. Den hade varit inom tjugofem meters håll från våra tjuvdrade getter.

Två dagar hade den slaktade getabocken fått surna, upphängd i ett träd, för att förvandlas till läckerheter för asätande forntidsdrakar. En stadig plattform hade vi byggt cirka tio meter från den plats där kadavret senare skulle ankra vid marken. Kamouflaget måste vara noggrannare än någonsin ty synen och lukten hos varanen är mycket väl utvecklad.

Just i soluppgången startade vi från lägret med kamerautrustningen och några läskande unga kokosnötter för första dagens passning.

Det knastrade i det meterhöga, brunbrända gräset. Spindelnäten mejades ner av ledande Sidik, som även skulle hålla uppsikt efter ormar. Om är illa beryktad för sin ormrikedom och bland alla reptilerna finns både kobra och Russets vipor. En uppflygande storfothöna, dunderlikt tjäderns uppflog, fick oss att stanna upp ett ögonblick och nog kunde jag ana att mina bärare kände det olustigt. Sedan vi riggat upp på plattformen körde jag iväg alla bärarna utom Pranowo och med order att vid femtiden på eftermiddagen från en kulle avvakta signaler från plattformen.

Redan efter en timmes väntan på plattformen började det prassla i snären runt om mig. Prassel, som kom från flera håll, prassel i timmar. Prassel som blev till svarta drakhuvuden, som spanande stack upp ur det midjehöga gräset. Redan den första, som vågade hugga och rycka i kadavret, var en andlös sensation för mig. Och ändå var han knappt mer än 1½ meter lång. Tre ungarvarer till hann slita åt sig några skinnbitar innan mastodonterna uppenbarade sig på arenan. Skräckslagna rusade ungarna in i snären. Och de två mäktiga, fullvuxna, tremetersvaranerna gjorde sig en god måltid. De rev och slet i det stinkande aset, körde in hela huvudet i getuken, jagade varann med hugglystna, draglande käftar och vänslades i skuggan av närmsta träd under rap- och viloperioderna.

Vid solnedgången hade varanerna tydligen fått nog. De drog sig bukstinna in i bushen. Jag plockade ihop min utrustning, och två bärare hade anlänt för att hjälpa oss tillbaka till lägeret. Av getkadavret fanns just inte mer än huvudet, halsen och lite revben kvar. Eftersom jag dyrt fått betala för geten, tyckte jag att resterna kanske kunde användas även nästa dag och gillrade repet kring gethuvudet och skulle just ge mig iväg. Men se, det gillade nu inte hannen! Han kom raskt klivande på sina högresta ben, Pranowo satte sig omedelbart i säkerhet uppe på plattformen, och de skräckslagna bärarna släppte det de hade för händer och rusade upp i närmaste träd. Medan jag själv förvånad blev stående kvar. Jag ville ju se vad som kom att hända och ville dessutom ogärna överge min get. Följden blev regelrätt drak-kamp: jag med ett stadigt grepp om repet- och draködlans käftar och spjånande klofötter säkert förankrade i resterna av geten. Och situationen måste ha sett sig både komisk och groteskt dramatisk och ur hemmapublikens synpunkt skulle den uppfattas som en god skepparhistoria om jag inte kommit att ryta till åt den darrande Pranowo: *Kameran, en 250-del, bländare 5,6 och 10 meter! Press the button, please!* Tre skott klarade han och även om det skulle bli oskarpa bilder så skulle det i alla fall duga till ett sanningsdokument. Besten gav sig inte förrän jag fick tag på en urdrucken kokosnöt, som jag med all kraft slungade på den. Han släppte greppet och knallade iväg med svansen uttryckande besvikelse.

Det kändes vemodigt att kliva ombord på praun för definitivt återresa en månad senare. Men det gällde endast för mig själv: i övrigas ansikten lyste hemlängtan och lättnad över att få lämna den »otäcka, osäkra ön med alla dess andar och ondska». Skepparen Mustamin blåste åter efter vind i sin snäcka. Och vinden kom, seglet fylldes och praun plöjde fram över Sape Strait igen. Och det blåste så hårt att Sidik åter fann för gott att bönfälla Mohammed — Allahs profet.

